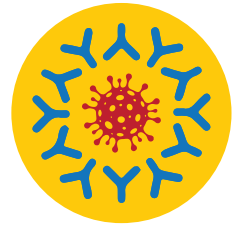

Ngaahi faito'o ki he COVID-19

Tonga 12/2022

Ko e hā kinautolu?

'Oku 'atā 'a e ngaahi fo'i'akaú ke tokoni ké ke tau'i 'a e fokoutua COVID-19 'o kau ki ai 'a e ngaahi fo'i'akau tāmata vailasí. 'E lava 'a e ngaahi faito'o ko 'ení 'o tokoni ki hono malu'i koe mei ha'o puke lahi mo ha fie ma'u ke fakatokoto koe 'i falemahaki ka kuo pau ke fakahoko ia 'i he vave tahá hili pē 'a e kamata 'asi ho'o ngaahi faka'ilonga puké. 'Oku kei hoko 'a hono fakahoko 'o e huhu malu'i ko e founda lelei taha ia ki hono ta'ofi 'o e COVID-19.

Té ke lava 'o tokoni kiate au?

Té ke ala lava 'o kau ki he ngaahi faito'o ko 'ení kapau kuó ke sivi 'o positivi 'i he COVID-19, 'oku lahi ange ho faingamālie ke puke lahi, pea ko e toki kamata pē 'a ho'o ngaahi faka'ilonga puké. 'E ala lava ke kau ki he faito'ó 'a e fānau iiki 'o a'u ki he lahi ko e 'aho 'e 28 pea mo ia 'a ia 'oku lahi ange honau faingamālie ke puke lahi. Talanoa ki ha toketā ke vakai pe 'oku malu 'a e ngaahi faito'o ko 'ení pea 'aonga kia koe mo ho'o tamasi'i.

Ko fē 'a e taimi 'oku totonu keu faito'o aí.

'Oku ngāue lelei taha 'a e ngaahi fo'i'akau ko 'ení kapau té ke ngāue 'aki ia 'i he vave tahá hili ho'o ongo'i puké. 'Oku fie ma'u ke kamata ho'o folo 'a e ngaahi fo'i'akau tāmata vailasí 'i loto 'i he 'aho 'e 5 e 'asi ho'o ngaahi faka'ilonga puké. 'Oku mahu'inga ke fakahoko leva 'a e sivi COVID-19 'okú ke ma'u 'a e ngaahi faka'ilonga puké koe'uhi ké ke mau mo ngāue 'aki 'a e faito'o ko 'ení. Kumi ha feitu'u fai'anga sivi 'oku ofi atu kia koé 'i he <https://coronavirus.utah.gov/testing-and-treatment>.

'Oku anga fēfē hono ngāue 'akí?

'Oku tohi atu ma'au 'e he toketaá 'a e ngaahi fo'i'akau tāmata vailasí pea 'oku folo 'i 'api 'o tu'o 2 'i he 'aho ki he 'aho 'e 5. Ko e kau ngāue pē kuo fakamafai, ako'i 'i he tokangaekina 'o e mo'uí tenau lava ke tohi ha tu'utu'uni fakatoketā ki he ngaahi fo'i'akau tāmata vailasí.

'Oku malu?

Kuo fakamafai 'i 'a e ngaahi fo'i'akau ko 'ení 'e he Federal Drug Administration (FDA), pea kuo fakamo'oni 'i he ngaahi 'ahi'ahi fakakiliniki 'oku malu pea 'aonga. Ko e kotoa 'o e ngaahi fo'i'akaú mo e ngaahi faito'ó 'oku ai honau ngaahi nunu'a. Talanoa ki ha toketā pe taha ngāue ki he tokangaekina 'o e mo'uí 'a ia 'okú nau 'oatu 'a e ngaahi fo'i'akau ko 'ení 'o kapau 'okú ke hoha'a fekau'aki mo e ngaahi nunu'a mo e ngaahi me'a ke fakatokanga'i.

Ko fē 'a e feitu'u teu ma'u mei aí? Ko e 'ōfisi ho'o taha ngāue tokangaekina 'o e mo'uí, toketaá, ngaahi kiliniki ngāue fakavavevavé, falemahakí, mo e ngaahi fale talavai 'i he fonuá 'e lava kenau 'oatu 'a e ngaahi fo'i'akau ko 'ení. Talanoa ki ha toketā ke vakai pe 'oku totonu 'a e ngaahi fo'i'akau ko 'ení kia koe. 'E lava ke hilifaki atu ha totongi pe tohi mo'ua ho'o malu'i mo'uí ké ke ma'u 'a e ngaahi faito'o ko 'ení.

Vakai ki he coronavirus.utah.gov/treatments pe telefoni ki he Utah Department of Health and Human Services 'i he 385-273-7878 ke ma'u ha lisi 'o e ngaahi feitu'u té ke lava 'o ma'u ai 'a e ngaahi faito'o ko 'ení.